

19. Рудницький В. С. Методологія і організація аудиту / В. С. Рудницький. – Тернопіль : Економічна думка, 1998. – 192 с.
20. Труш В. Є. Організація і методика аудиту підприємницької діяльності: навчальний посібник / В.Є. Труш, Т. А. Калінська. – К. : Кондор, 2010. – 149 с.
21. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1: пер. з англ. Ольховікова О. Л., Селезньов О. В., Зеніна О. О., Гик О. В, Біндер С. Г. – К. : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2010. – 846 с.

Анотація

Проаналізовано підходи щодо визначення сутності дефініції "аудиторська процедура", наведені у вітчизняній та зарубіжній науковій і економічній літературі. Узагальнено використання поняття "аудиторська процедура" у Міжнародних стандартах аудиту. Сформульовано авторське визначення поняття аудиторської процедури.

Ключові слова: аудиторські процедури, методи аудиту, методичні прийоми аудиту

Аннотация

Проанализированы подходы к определению сущности дефиниции "аудиторская процедура", приведенные в отечественной и зарубежной научной и экономической литературе. Обобщенно использования понятия "аудиторская процедура" в Международных стандартах аудита. Сформулировано авторское определение понятия аудиторской процедуры

Ключевые слова: аудиторские процедуры, методы аудита, методические приёмы аудита.

Annotation

Analyzed of approaches to defining the essence of the definition of "audit procedures" listed in the domestic and foreign scientific and economic literature. Generalized use of the term "audit procedures" in the International Standards on Auditing. Author formulated a definition notion of audit procedures

Key words: audit procedures, audit techniques, audit methods.

УДК 658,15

Карцева В.В.,
к.е.н., доцент, докторант кафедри фінансів,
Полтавський університет економіки і торгівлі

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Постановка проблеми. Сучасні умови підприємницької діяльності вимагають створення інформаційно забезпеченої системи управління. Тому контролінгу останнім часом приділяється значна увага. В першу чергу це пов'язано з тим, що контролінг носить комплексний характер і ґрунтується на системному (інтегрованому) підході до його організації. В результаті еволюція функцій управління підприємством з інтегруванням в систему контролінгу відображає основну тенденцію комплексного підходу до управління організацією у теперішніх умовах [4; 7; 8; 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність питань контролінгу відображено у працях зарубіжних вчених – М. Калверта, С. Фінкельштейна, Т. Коупленда, М. Мескона, А. Томпсона, М. Портера, М. Блауга, Б. Хьюстона, Р. Манна, Е. Майера, Х. Фольмута, Д. Хана, А. Дайле, К. Хомбурга та багатьох інших. Значну увагу розвитку контролінгу приділяли німецькі вчені-економісти Jackson J.H., Heinen E., Küpper H.U., Reichmann T., Heigl A., Serfling K., Hahn D., Horvath P., Weber J., Koontz H., O'Donnel C. та інші.

Для формування та розвитку контролінгу як науки вагомий внесок зробили російські дослідники – О. Кармінський, С. Фалько, О. Прима, С. Данілочкіна, М. Оленев, О. Кузаєва, Ю. Лаута, Ю. Трифонов, М. Павленков та ін. В Україні питання контролінгу висвітлені в працях І. Бланка, В. Геєця, В. Савчука, В. Сопка, М. Чумаченка, О. Терещенка, Н. Чухрай, С. Козьменко, С. Петренко, М. Пушкар, Л. Сухаревої та ін. Питання фінансового контролінгу та його ролі в системі управління підприємством потребують більшої уваги і поглибленого вивчення. Все це зумовило вибір теми дослідження з наукової та практичної точок зору.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження точок зору вчених на взаємозв'язок між фінансовим контролінгом та фінансовим менеджментом і формування власного підходу щодо використання фінансового контролінгу в системі управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління підприємством є сферою завдань менеджменту, разом з тим без контролінгу, тим більш фінансового, неможливо здійснити якісне управління підприємством. «Філософія контролінгу визначається превентивною діяльністю по вивченню функціонування підприємства, його поточних і перспективних шансів. Реалізація цієї діяльності здійснюється на чотирьох принципах: розвитку, оперативності, стратегії, звітності» [10, с. 51]. Контролінг має забезпечити керівництво необхідною інформацією щодо структури витрат, обсягів прибутку, відхилень фактичних даних від планових. На підставі проведених розрахунків керівництво має зробити обґрунтований вибір управлінського рішення.

«Контролінг як інструмент управлінського процесу знаходиться на перетині обліку, інформаційного забезпечення, контролю і координації і займає особливе місце в управлінні підприємством. Контролінг є своєрідним механізмом саморегулювання на підприємстві, що забезпечує зворотній зв'язок у контурі управління» [6, с.48]. Контролінг забезпечує підґрунтя для керівництва підприємства щодо функціонування ефективної системи управління. На думку Е.Л. Попченко та Н.Б. Єрмасової «структуру контролінгу можна представити у вигляді взаємозв'язку підсистем управлінського обліку, інформаційного забезпечення, планування та моніторингу» [9, с.27].

Ми дотримуємось думки, що всі завдання підприємства безпосередньо пов'язані з вирішенням фінансових задач. Саме фінансовий менеджмент спрямований на управління рухом фінансових ресурсів та відносин, які виникають у підприємства в процесі цього управління. Завдання фінансового контролінгу мають бути пов'язані із забезпеченням своєчасного початку будь-якого бізнес-процесу, його впровадженням та ефективним функціонуванням. Фінансовий контролінг має бути всеохоплюючим і разом з тим не виконувати функцій і завдань, які йому не належать. Якщо виокремити діяльність фінансового менеджера і фінансового контролера, то фінансовий контролінг є результатом симбіозу їхньої діяльності.

Рис.1. Взаємозв'язок фінансового менеджменту, контролю та контролінгу

Н.К. Гогуа відмічає, що «фінансовий контролінг є важливим елементом загальної системи контролінгу і відрізняється спрямованістю і обсягом діяльності, що охоплюється» [1, с.7].

В умовах високого рівня інтеграції та глобалізації економіки виникли досить різні варіанти розподілу обов'язків та відповідальності між фінансовим менеджером та контролером, а також фінансовими і нефінансовими службами підприємства. Найбільш розповсюдженою є ситуація, коли фінансовий директор виступає в ролі головного фінансового контролера і також здійснює адміністративне управління системою контролінгу на підприємстві.

Взагалі фінансовий та нефінансовий менеджмент на підприємстві визначає напрямки управління, а за допомогою контролінгу, його інформаційній та сервісній підтримці стає можливим створити ефективну систему управління. Контролінг має змінюватись при зміні стратегічних напрямків та тактичних підходів у досягненні поставленої мети.

Для досягнення мети, поставленої підприємством, фінансовий менеджмент і фінансовий контролінг виконують ряд завдань (табл.1).

Діяльність фінансового менеджера і фінансового контролера буде ефективною лише у випадку об'єднання їхніх зусиль за допомогою системи фінансового контролінгу, оскільки в іншому випадку фінансовий менеджер не може отримати релевантну інформацію, необхідну для прийняття аргументованих управлінських рішень.

В сучасних умовах діяльності перед фінансовим контролінгом постають завдання щодо забезпечення підприємства «дешевими» фінансовими ресурсами з максимальною віддачею та мінімальним ризиком для підприємства.

Таблиця 1

Основні пріоритетні завдання фінансового менеджменту та контролінгу

Фінансовий менеджмент	Фінансовий контролінг
1. Забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів у відповідному фінансовому періоді	1. Моніторинг умов залучення фінансових ресурсів
2. Ефективне використання сформованого обсягу фінансових ресурсів	2. Розподіл і використання ресурсів у відповідності з реальними потребами
3. Оптимізація грошових потоків підприємства	3. Визначення та використання методів контролю за рухом грошових потоків
4. Забезпечення максимізації прибутку	4. Створення центрів відповідальності прибутку і здійснення діяльності, спрямованої на досягнення стратегічних цілей підприємства
5. Зниження рівня ризику	5. Створення інтегрованої системи управління ризиками
6. Підтримка фінансової рівноваги	6. Використання збалансованої системи показників з метою оптимізації визначених перспектив діяльності підприємства

На думку А.М. Кармінського «Основне завдання фінансового управління полягає у підтримці рентабельності та забезпеченні ліквідності. У відповідності зі своєю сервісною функцією фінансовий контролінг забезпечує: формування джерел фінансування; складання укрупнених планів – балансів та звіту прибутків-збитків; поточний контроль за виконанням плану і контроль важливих фінансових показників; складання фінансових повідомлень щодо аналізу відхилень і розробка пропозицій управлінських заходів» [3, с.98].

Фінансовий контролінг має забезпечити процес моніторингу, аналізу, планування і контролю за рухом усіх фінансових ресурсів підприємства та своєчасного виявлення і усунення вузьких місць в процесі діяльності. Це стає можливим тільки за умов створення дієвої системи контролінгу в рамках існуючої системи фінансового менеджменту.

О.А. Кузаєва підкреслює, що «фінансовий контролінг не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю за фінансовою діяльністю та фінансовими операціями, але являється ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем» [5, с.57].

Ми впевнені в тому, що невикористання елементів фінансового контролінгу на будь-якому етапі діяльності підприємства може призвести до неефективних результатів, а при несвоєчасному реагуванні на нестандартні ситуації і до банкрутства.

Особливого значення набуває система оптимізації джерел фінансування і більш ефективного використання власних фінансових ресурсів. В цьому процесі роль фінансового контролера є досить важливою, оскільки в цій ситуації постає два паралельних завдання – з одного боку – можливість обґрунтування доцільності залучення фінансового джерела, а з іншого – уміння домовлятися з інвестором, кредитором. На сьогодні не має проблеми здійснення фінансових розрахунків, а є проблема вміння довести позицію підприємства до майбутніх інвесторів чи кредиторів. Такими в умовах ринку можуть бути банківські установи, лізингові компанії, інші підприємства, акціонери, тому перед службою контролінгу ставиться важливе завдання – представлення релевантної та достовірної інформації в необхідних обсягах і у відповідний час.

Ю.В. Трифонов та М.М. Павленков відмічають, що «у російській практиці немає широкого використання контролінгу на підприємствах. Основними причинами такої ситуації автори вважають наступні:

- 1) в директивній економіці координація підмінялась контролем;
- 2) концепція контролінгу є нововведенням кінця ХХ століття;
- 3) відсутність у нових власників необхідного рівня знань та орієнтація на короткострокову перспективу» [10, с.49].

Для України це також не є виключенням. Незважаючи на те, що контролінг став невід'ємною складовою загальної системи управління підприємством і охоплює усі напрямки діяльності, його практичне використання не набуло значного та системного використання на українських підприємствах. Впровадження фінансового контролінгу найбільшого розповсюдження набуло у банківській сфері. Реальний сектор економіки не так широко використовує систему контролінгу в управлінні, хоча і не заперечує необхідності його використання.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження дає підстави для висновку, що фінансовий контролінг комплексно впливає на діяльність підприємства і забезпечує його функціонування на базі постійних координуючих дій між різними фазами циклу (облік, аналіз, планування, моніторинг і контроль). Головне завдання фінансового контролінгу полягає не тільки в контролі, але й забезпеченні взаємозв'язку між складовими загальної системи управління підприємством.

За допомогою системи фінансового контролінгу стає можливим виявлення проблем у діяльності підприємства та своєчасне їх коригування (до настання кризової ситуації). Результативність вирішення проблеми залежить від чіткості координації дій різних рівнів управління з використанням обраних контролінгових інструментів їх реалізації.

Бібліографічний список

1. Гогуа Н.К. Организация контроллинга в строительном бизнесе с учетом рисков / Н.К. Гогуа. – М. : СИП РИА, 2000. – 184 с.
2. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примаков, С.Г. Фалько. – 2-е изд. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 256 с.
3. Контроллинг : учебник / А.М. Карминский, С.Г. Фалько, А.А. Жевага, Н.Ю. Иванова ; под ред. А.М. Карминского, С.Г. Фалько. – 2-е изд. перераб. – М. : Финансы и статистика. ИНФРА. – М. – 2009. – 336 с.
4. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др.; Под ред. Н.Г. Данилочкиной. –М. : Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 297 с.
5. Кузаева О.А. Совершенствование механизма функционирования контроллинга и финансового контроля : монография / О.А. Кузаева. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2006. – 144 с.
6. Лаута Ю.С. Создание системы контроллинга на промышленном предприятии / Ю.С. Лаута, Б.И. Герасимов ; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б.И. Герасимова. – Тамбов : Изд-во Тамб.гос.техн.ун-та, 2005. – 96 с.
7. Миссия контроллера // <http://www.controlling-akademie.ru/about/igc>
8. Пич Г. Уточнение содержания контроллинга как функции управления и его поддержки / Г. Пич, Э. Шерм // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 3. – С. 12.
9. Попченко Е.Л. Бизнес – контроллинг/ Е.Л. Попченко, Н.Б. Ермасова ; М. : Издательство «Альфа-Пресс». – 2006. – 288 с.
10. Трифонов Ю.В. Методологические основы текущего контроллинга промышленного предприятия : монография / Ю.В. Трифонов, М.Н. Павленков. – Н. Новгород : Изд-во ННГУ, 2007 – 228 с.
11. Фалько С.Г. Контроллинг для руководителей и специалистов / С.Г. Фалько. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 272 с.
12. Хаузер М. Современные тенденции развития и новые методы в контроллинге / М. Хаузер // <http://www.controllerakademie.de>

Анотація

У статті розглянуто різні точки зору в контексті взаємозв'язку між фінансовим контролінгом та фінансовим менеджментом. Сформовано власний підхід використання фінансового контролінгу в системі управління підприємством.

Ключові слова: фінансовий контролінг, фінансовий менеджмент, фінансовий контролер, система фінансового контролінгу, підприємство, управління.

Аннотация

В статье рассматриваются разные точки зрения в контексте взаимосвязи между финансовым контроллингом и финансовым менеджментом. Сформирован собственный подход к использованию финансового контроллинга в системе управления предприятием

Ключевые слова: финансовый контроллинг, финансовый менеджмент, финансовый контролер, система финансового контроллинга, предприятие, управление.

Annotation

The article deals with different points of view in the context of relationship between financial controlling and financial management. An own approach to the usage of financial controlling in management system at the enterprise was formed.

Key words: financial controlling, financial management, financial controller, the system of financial controlling, enterprise, management.